

Cărți rare de o valoare inestimabilă, la mâna donatorilor

Articol de: Mihaela Bîrzilă

Publicat în: Observator

Publicat la date de: 10 Feb 2020 - 11:01

Situație incredibilă la Biblioteca Academiei, una dintre cele mai importante instituții de cultură de la noi din țară. Angajații sunt revoltați că nu pot asigura condițiile speciale de păstrare pentru colecția impresionantă de manuscrise și carte rară, o adevărată comoară culturală și istorică. Din 10.000 de exemplare, doar 2.000 sunt ținute într-un spațiu în care temperatura și umiditatea pot fi verificate și controlate, astfel încât să nu se distrugă manuscrisele pe pergament care rezistă de sute de ani. Din păcate, banii alocați de la buget nu ajung pentru investiții, așa că experții care gestionează colecția valoroasă s-au gândit să facă o asociație, pentru a putea atrage donațiile celor care aleg să direcționeze 2% din impozitul pe profit. Cel mai vechi manuscris din depozitele bibliotecii datează din secolul al XI-lea. Altfel spus, a rezistat o mie de ani.

„Un astfel de exemplar nu poate fi oferit în sala de lectură, pentru că s-ar face praf. Este extrem de fragil, pe pergament, cu miniaturi din aur și culori vegetale. Dacă ții la lumină un asemenea manuscris, se distrug culorile. Am făcut o ediție facsimilată pentru a putea fi consultată în sala de lectură, ediție bilingvă, în română și engleză. Manuscrisele pe pergament necesită condiții speciale de păstrare. În depozitul în care sunt păstrate manuscrisele de mare valoare, în cadrul unui proiect, există condiții de temperatură și umiditate constante, supravegheate. Parametrii pot fi verificați direct pe internet. Dar numai 2.000 din 10.000 de exemplare beneficiază de aceste condiții. Pentru celelalte, ne străduim, dar e greu, din motive financiare. Există legea patrimoniului, care te obligă să asiguri condiții speciale, dar și Biblioteca Națională e în aceeași situație ca noi, așa zice chiar mai rău. La Biblioteca Națională nu au despachetat cărți pentru că nu au rafturi, de exemplu. Biblioteca Academiei este finanțată de la bugetul de stat, dar fondurile sunt tot mai mici de la un an la altul. Avem posibilitatea de a face venituri proprii din serviciile de copiere a manuscriselor, dar sunt mult prea mici pentru necesități”, explică Gabriela Dumitrescu, șef serviciu Manuscrise, carte rară de la Biblioteca Academiei.

„Ne-am gândit să facem o asociație, unde să putem primi acel procent redirecționat din impozitul pe venit și să primim donații, cu care să putem cumpăra și alte manuscrise”.

Gabriela Dumitrescu, Biblioteca Academiei

Potrivit acesteia, de aproximativ 40 de ani, Biblioteca n-a mai cumpărat niciun incunabul (exemplar care face parte dintre cele mai vechi tipărituri, datând de la începuturile artei tipografice, înainte de anul 1500).

„Colecția de incunabule cuprinde 73 de exemplare, cele mai multe obținute tot din donații. De altfel, așa s-au și constituit colecțiile Bibliotecii Academiei, din donații - și cabinetul de manuscrise, și cabinetul de stampe, și cabinetul numismatic. Ultima donație provine de la un descendent al familiei Ghica, fizician, în vârstă de 93 de ani. A trimis la Biblioteca Academiei peste 300 de documente privind moșiile familiei Ghica din Pantelimon și Colentina, un document de la Constantin Brâncoveanu și unul de la Mihai Viteazul”, mai spune Dumitrescu.

Povestea manuscrisului vechi de o mie de ani

Cel mai vechi exemplar din depozitul special al Bibliotecii Academiei este o carte cu 10 file, adusă de la Muntele Athos, „Canonul de pocăință”, care ilustrează capitolul V al Scării Dumnezeiescului Urcuș. Este vorba de un pergament cu miniaturi din aur și culori vegetale, tipărit în Grecia. Manuscrisul are o poveste interesantă și o filă lipsă, ajunsă la un colecționar. Absolut toate filele sunt îngălbenite nu neapărat din cauza trecerii timpului, ci ca urmare a modului de prelucrare a pergamentului. Se tăia din partea mai grasă a pieii animalului, vițel de obicei, pielea era prelucrată și urma să fie scris textul și miniat manuscrisul.

„A fost cumpărat de Biblioteca Academiei pe vremea lui Ceaușescu, de la o doamnă, Ecaterina Cioc, despre care nu se cunosc prea multe informații. Am crezut cu toții că atâtea file s-au păstrat, respectiv 10. Dar, după niște ani, a apărut și cea de-a 11-a filă. Am găsit pe internet. S-a vândut cu aproximativ 25.000 de dolari la Casa Sotheby's”, povestește Gabriela Dumitrescu.

Documente neprețuite

Cât de valoros este un astfel de manuscris? Reprezentantii Bibliotecii Academiei estimează că un singur exemplar ar valora câteva sute de mii de euro, poate chiar mai mult. „Dar eu nu sunt de acord cu ideea de a pune un preț pe un astfel de manuscris. Când m-am angajat aici, la Biblioteca Academiei, primul lucru pe care l-am învățat a fost că Manuscrisele lui Eminescu, aflate la noi în depozit, sunt neprețuite”, explică Dumitrescu.

Cea mai veche tipăritură românească datează din 1508.